

ร้านขายยาหน้าวัว

ยาแผนโบราณไทยคุณภาพ 4 แผ่นดิน

ถ้า ใครมีโอกาสไปเดินเล่นบริเวณถนนตะนาว ที่ตั้งอยู่ใกล้กับถนนข้าวสาร ก็คงเคยสะดุดตากับร้านขายยาโบราณแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ท่ามกลางความทันสมัยของบ้านเรือนรอบๆ ซึ่งความเก่าแก่ที่เห็นนั้นไม่ได้ทำขึ้นมาเพื่อดึงดูดลูกค้าให้เข้าร้าน เพราะ ร้านขายยาหน้าวัว แห่งนี้ ยึดทำเลถนนตะนาว เพื่อขายยาสมุนไพรโบราณมาเนิ่นนานหลายสิบปี จนทุกวันนี้ก็ยังมีลูกค้าเดินเข้าเดินออกตลอดวัน และแม้ว่าตอนนี้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วแค่ไหนก็ตาม ร้านขายยาแห่งนี้ก็ยังคงรักษากลิ่นอายความโบราณเอาไว้ทั้งสมุนไพร คำรับยา และคุณภาพของตัวยาที่สืบทอดมายาวนานกว่า 4 แผ่นดิน

ก่อนจะมาเป็นร้านขายยาหน้าวัว ยาโบราณที่มีคุณภาพของไทย แบรินต์นี้ เคยมีชื่อว่า **วิริยภัยโอสถ ตราหน้าวัว** ซึ่งก่อตั้งในปี 2448 หรือตรงกับช่วงปลายรัชกาลที่ 5 โดย **หมอมสมบูรณ์ พิรวัชฌิก** แพทย์แผนโบราณผู้มีชื่อเสียงด้านการรักษาโรคด้วยสมุนไพร ที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากจนได้รับเกียรติให้เข้าไปถวายงานในวังหลายครั้ง ด้วยเหตุนี้ตำรับยาของวิริยภัยโอสถ ตราหน้าวัวจึงมีทั้งจากการคิดค้นด้วยตนเอง ได้รับเพิ่มเติมมาจากในวัง และบางส่วนก็ได้รับมอบมาจากผู้ที่ไม่ต้องการให้ตำรับยาไทยต้องสูญหายไปตามกาลเวลา

ร้านขายยาแห่งแรกของวิริยภัยโอสถ ตราหน้าวัว ตั้งอยู่บริเวณเสาชิงช้า ภายหลังจึงย้ายมาเช่าตึกหลังหนึ่งบริเวณถนนตะนาว ซึ่งกิตติศัพท์ของตัวยายังมีชื่อเสียงยังคงโด่งดังจนผู้ซื้อต้องมาขึ้นต่อแถวซื้อยากันยาวเหยียดหลายสิบเมตร แม้ว่าการสืบทอดกิจการในรุ่นที่ 1 กับรุ่นที่ 2 จะยังไม่มีปัญหา แต่ในรุ่นที่ 3 กลับเริ่มมีปัญหาเข้ามา เพราะในช่วงรุ่นที่ 1-2 สมัยนั้นกฎกระทรวงของประเทศไทยยังไม่ได้ระบุให้ต้องขึ้นทะเบียนยา แต่ในช่วงท้ายของรุ่นที่ 3 หรือประมาณปี 2549 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้เข้ามาตรวจสอบและแจ้งว่าถ้าไม่ดำเนินการก็จะปิดร้าน

การดำเนินงานด้านการต่อทะเบียนยา มีขั้นตอนที่ซับซ้อน ยุ่งยาก และต้องใช้เวลาพอสมควร ทั้งการขอสถานที่ผลิตยา ขึ้นทะเบียนตำรับยาใหม่และรอการอนุมัติอีก 3-12 เดือน ทำให้ผู้สืบทอดกิจการรุ่นที่ 3 ไม่ต้องการทำต่อ แต่ทางเจ้าของตึกที่ให้เช่าเกิดความเสียดายในตำรับยาโบราณที่มีคุณค่ามากกว่า 100 ปี เพราะถ้าไม่มีใครทำต่อ ยาโบราณที่อยู่เคียงข้างคนไทยมานับร้อยปีก็จะหายไปทันที **ปิยารมณ บุญนาค (ออม)** ลูกสาวเจ้าของตึกที่ร้านขายยาหน้าวัวเช่าพื้นที่มาหลายสิบปี จึงตัดสินใจเข้ามาบริหารกิจการร้านขายยาตราหน้าวัวต่อ เพราะไม่อยากให้ยาแผนโบราณดี ๆ หายไป

“พอลูกค้าที่ซื้อยามาหลาย 10 ปี รู้ข่าวว่าร้านอาจโดนปิดก็มาบอกทางร้านตลอดว่าอย่าปิดนะ เพราะถ้าปิดไปแล้วเขาจะไปซื้อยาที่ไหน ซึ่งลูกค้ากลุ่มนี้ไม่ใช่ยาแผนปัจจุบัน แต่จะใช้ยาแผนโบราณมาตลอด เราจึงมานั่งทบทวนดูด้วยว่า ถ้าเราเปิดต่อแล้วบริหารจัดการเองใหม่ทั้งหมดมันจะไหวหรือเปล่า ซึ่งตอนที่จะเริ่มทำ พูดตรงๆ เลยว่าปรุงยาไม่เป็น แต่เราจบเภสัชกรแพทย์แผนไทยมา จึงเชื่อว่าสามารถทำได้ ประกอบกับความมุ่งมั่นที่อยากเข้ามาทำให้ดีขึ้น เพราะเราก็เป็นคนหนึ่งที่ไชยาตราหน้าวัวมาตั้งแต่เด็ก เรื่องคุณภาพจึงมั่นใจได้ และไม่มีผลข้างเคียงแน่นอน ไม่อย่างนั้นเขาคงอยู่มาไม่ถึง 100 ปีแน่นอน”

หลังจากตัดสินใจเข้ามาสืบทอดกิจการต่อ และเริ่มบริหารจัดการได้ไม่นาน ออมก็พัฒนาคุณภาพของยาตราหน้าวัวให้ทันกับความต้องการของคนสมัยใหม่มากขึ้น ด้วยการขึ้นทะเบียนจีเอ็มพี (GMP) อันเป็นมาตรฐานการผลิตยาแผนโบราณที่รับรองทั่วโลก ซึ่งปกติแล้วยาแผนโบราณแบรนด์ใหญ่ๆ เท่านั้นถึงจะขึ้นทะเบียน GMP แต่เจ้าของยาตราหน้าวัวคนใหม่มองต่อไปถึงอีก 50 ปีข้างหน้า จึงเริ่มต้นปูทางธุรกิจเอาไว้ตั้งแต่ต้น

“นอกจากการรักษาตำรับยาอายุ 100 ปีเอาไว้ เรายังเพิ่มมาตรฐานความสะอาดเข้าไปด้วย อย่างในสมัยก่อนที่ยังไม่มีสารเคมี เวลาชูดสมุนไพรขึ้นมาเขาก็จะนำมาบดผสมเป็นยาเลย แต่ในสมัยนี้การล้างอย่างเดียวยังไม่พอ เราจึงทำการตากแห้ง รวมถึงนำวัตถุดิบมาอบฆ่าเชื้อเพิ่มด้วย ส่วนในบางตัวที่มีเชื้อเยอะๆ ก็ต้องเอาไปฉายรังสีฆ่าเชื้อซ้ำ ด้านการผลิตก็เปลี่ยนจากปั้นมือไปใช้เครื่องผลิตยาอัตโนมัติมากขึ้น เนื่องจากสแตนเลสจะไม่มีสารปนเปื้อนและสัมผัสกับมือน้อยลง นี่คือการพัฒนาความสะอาดกับคุณภาพที่จะทำให้ผู้ใช้ยากว่า 100 ปีมั่นใจได้มากยิ่งขึ้น”

ส่วนตัวร้านที่มีสไตลโบราณจำ ทางอ้อมเองก็กำลังออกแบบการจัดวางร้านใหม่ เพราะลูกค้าเข้าถึงตัวยาลำบาก เนื่องจากการตั้งเคาน์เตอร์เป็นแบบโบราณซึ่งตั้งอยู่กลางร้าน เวลาลูกค้าเข้าร้านก็ไม่สามารถเข้าถึงตัวยาได้ ต้องรอให้ผู้ชายอธิบายรายละเอียดให้ฟังเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ถ้ามองถึงลูกค้ากลุ่มใหม่ๆ ที่เป็นคนรุ่นใหม่ คนกลุ่มนี้จะต้องการสัมผัส ต้องการเรียนรู้สินค้าด้วยตัวเอง บางทีอาจไม่อยากจะคุยกับใคร จุดนี้เป็นเหตุผลที่เจ้าของร้านต้องการปรับแปลนร้านให้ทันต่อยุคสมัย

"ตอนแรกเคยคิดว่าคนที่ใช้ยาแผนโบราณต้องเป็นผู้สูงอายุ แต่พอเราได้เข้ามาทำจริงๆ ถึงรู้ว่าไม่ทุกเพศทุกวัย มียาที่รับประทานได้ตั้งแต่เด็กแบบเขาไปจนถึงผู้สูงอายุ ยิ่งเป็นยาของตราหน้าวัวที่การันตีคุณภาพมายาวนานนับ 100 ปีไม่มีผลข้างเคียง ไม่เคยมีการร้องเรียนก็ยิ่งทำให้คนที่ใช้แล้วไปบอกต่อว่าได้ผล กลุ่มลูกค้าที่เป็นวัยรุ่นจึงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่อย่างที่เราบอกว่าเรายังมองต่อไปอีก 50 ปี จึงต้องเพิ่มกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนรุ่นใหม่เข้ามา เราไม่ได้ต้องการถึงขนาดให้เขาเข้ามาเพื่อซื้อยาของเราในครั้งแรกเลย แต่เราอยากให้เขามาลองสัมผัส ทำให้คนรุ่นใหม่เชื่อมั่นในยาแผนโบราณ ได้เรียนรู้ เข้าใจถึงประโยชน์ และให้เขาเก็บเราไว้รักษาแบบแพทย์ทางเลือกก็ได้"

จุดเด่นของร้านขายยาตราหน้าวัวอยู่ที่คำรับยาที่ผ่านการยอมรับของลูกค้ามายาวนานถึง 4 แผ่นดิน ระยะเวลายาวนานขนาดนี้เพียงพอที่จะการันตีถึงคุณภาพและความไว้วางใจได้เป็นอย่างดี แต่สิ่งสุดท้ายที่อ้อมย้ำอยู่ตลอดก็คือ ถึงแม้ว่าสินค้าจะขายได้ แต่ถ้าเราหยุดนิ่งไม่พัฒนา แปรนตร์ก็มีโอกาสเลือนหายไปได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน !!! †

การอยู่ร่วมกันของสินค้ารับกับเทคโนโลยี

"ถึงเราจะมีเครื่องผลิตยาอัตโนมัติ แต่เราก็ต้องเรียนรู้วิธีการผลิตด้วยมือเอาไว้ เผื่อในกรณีที่เครื่องผลิตมีปัญหา จะได้ผลิตยาได้ ต้องพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ส่วนของเก่าที่มีประโยชน์ก็ควรเก็บเอาไว้ เหมือนตอนที่เรามีไฟฟ้าใช้ ตามว่าถ้าเราซื้อเทียนไขติดบ้านเอาไว้ จะมืดหรือเปล่า มันก็เหมือนกับเราที่มีเครื่องแฮนด์เมด และแมชชีนเมดเตรียมเอาไว้ทั้งคู่ คือถ้าเราอยู่นิ่งแล้วไม่เรียนรู้วิธีการผลิตก็คงไม่ทันต่อโลกในยุคปัจจุบัน"